

رویا، فانتزی و هنر

هانا سیگل

ترجمه‌ی فائزه جعفریان

سرشناسه: سیگل، هانا - Segal, Hanna

عنوان و نام پدیدآور: رویا، فانتزی و هنر/ هانا سیگل؛ ترجمه‌ی فاتزه جعفریان.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات شَوند، ۱۴۰۰. ● مشخصات ظاهری: ۱۸۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۵۹-۳۷-۵ ● وضعیت فهرست‌نویسی: قیفا

یادداشت: عنوان اصلی: Dream, Phantasy, and Art, c1991.

موضوع: رویا ● موضوع: Dreams ● موضوع: خیال‌پردازی

موضوع: Fantasy ● موضوع: روان‌کاوی و هنر ● موضوع: Psychoanalysis and Art

شناسه افزوده: جعفریان، فاتزه، ۱۳۶۲ - مترجم

رده‌بندی کنگره: BF۱۰۷۸ ● رده‌بندی دیویی: ۱۵۴/۶۳ ● شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۷۷۴۳۶۴۱

Dream, Phantasy and Art

Hanna Segal

Faezeh Jafaryan

آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از میدان ولیعصر، کوچه‌ی روشن، پلاک ۴۰، طبقه‌ی ۲، واحد ۵

کد پستی: ۱۴۱۵۸۵۳۴۴۶ | تلفن: ۵۵۶۷۶۳۱۳ - ۰۲۱

📍 📞 | shavandpublication

ناشر: شَوند

رویا، فانتزی و هنر هانا سیگل فاتزه جعفریان

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۰، تهران تیراژ: ۷۰۰ نسخه قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: طهرانی

طرح روی جلد از فاتزه جعفریان

ISBN: 978-622-6359-37-5

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۵۹-۳۷-۵

Printed in Iran

حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست

۷	پیش‌گفتار
۱۳	مقدمه
۱۵	۱. شاهراه
۳۵	۲. فانتزی
۵۹	۳. نمادگرایی
۸۵	۴. فضای ذهنی و عناصر تمادگرایی
۱۰۷	۵. رویا و آگو
۱۲۳	۶. فروید و هنر
۱۳۹	۷. هنر و موضع افسرده‌وار
۱۶۳	۸. تخیل، بازی و هنر
۱۷۷	کتاب‌شناسی
۱۸۵	نمایه‌ی نام‌ها

پیش گفتار

هر نوشته‌ای به ناگزیر تا حدی شخصیت نویسنده‌اش را آشکار می‌کند و این کتاب هم از این قاعده مستثنی نیست. متن حاضر وسعت علائق هانا سیگل و توانایی او در دنبال کردن و بررسی ماهیت آن‌ها را منعکس می‌کند، و البته بر چارچوب نظری سفت و سختی استوار است، که او خود آن را بسط داده و به کار گرفته است. در همه‌ی آثار و همین‌طور در زندگی او می‌توان پیوند درونی این عناصر، توانایی او در گستراندن مرزها و بهره بردن از آن را شاهد بود.

او در سال ۱۹۱۸ در لهستان زاده شد. مادرش زنی با شخصیت و با بنیه و زیبارو بود و پدرش مردی بود با علائق گسترده؛ وقتی به سن بیست سالگی رسید، در حالی که در پاریس حقوق می‌خواند، تاریخ پیکرتراشی فرانسوی در قرن نوزدهم را نگاشت که هنوز هم در لهستان اثری کلاسیک محسوب می‌شود. او در ورشو وکیل مدافع بود، اما در اوایل سی سالگی به ژنو مهاجرت کرد تا ویراستار روزنامه‌ای بین‌المللی شود. هانا سیگل دوازده ساله بود که خانواده‌اش لهستان را ترک کردند، اما او همواره به ریشه‌هایش در آن کشور عمیقاً وابسته ماند و در شانزده سالگی والدین‌اش را متقاعد کرد که اجازه دهند به لهستان بازگردند. در آن‌جا مدرسه را به پایان رساند و پزشکی خواند. در بحبوحه‌ی جنگ به پاریس، محل اقامت والدین‌اش رفت، و هنگامی که نازی‌ها پاریس را اشغال کردند، با دنبال کردن مسیر معمول جنگ، به لندن رسید، به ادینبورگ رفت و تحصیلات‌اش را از سر گرفت.

او فروید را مفصلاً مطالعه کرده بود و طی اقامت‌اش در ادینبورگ، آثار آنا فروید و

ملانی کلاین را کشف کرد و تصمیم گرفت نزد کلاین کارآموزی کند. بخت یارش بود که در ادینبورگ با دکتر دیوید متیوس ملاقات کرد که خود توسط کلاین واکاوی شده بود و به پیشنهاد او در مدتی که در انتظار بازگشت به لندن بود در جلسات روان‌کاوی شرکت کرد. او به لندن آمد، برای کارآموزی در انجمن روان‌کاوی انگلیس و واکاوی شدن توسط ملانی کلاین پذیرفته شد و در ۱۹۴۵ درس خود را تمام کرد. کمی پس از آن بود که برای اولین بار با هم ملاقات کردیم و دوستی مان بیش از چهل سال به درازا کشید. سیگل تا پیش از سی و دو سالگی یک روان‌کاو آموزشی^۱ شده بود.

در این کتاب عوامل گوناگونی نمایان می‌شوند و بازتاب می‌یابند که عبارت‌اند از رویکرد منطقی و جدی یک دانشمند، عشق به زیبایی و میل به کشف آن، جستجوی حقیقت در درون و همین‌طور در بیرون، و گستره‌ی ذهن پژوهشگری که جهان‌اش بی‌شک بیکران است. اهمیت این موضوع در آن است که هدف این کتاب فقط به کار بستن روان‌کاوی در حوزه‌های دیگر - مثلاً هنر و بازی - نیست، بلکه علائق گوناگون از یکدیگر سرچشمه می‌گیرند و همدیگر را تقویت می‌کنند. تصور می‌کنم این جنبه را رابرت لانگز در مقدمه‌ای که بر کتاب مجموعه مقالات سیگل نوشته به‌خوبی توصیف کرده است، کتابی با عنوان آثار هانا سیگل؛ رویکردی کلاینی به فعالیت بالینی: توهم و خلاقیت هنری و دیگر مقالات روان‌کاوانه که در ۱۹۸۱ منتشر شد. او برخی از مقالات این کتاب را بیش از آن که «مقالاتی در روان‌کاوی کاربردی [بداند]، شرح تمام و کمالی از چشم‌انداز نظری و بالینی او» در نظر می‌گیرد. شاید غنای علائق و عمق اندیشه در بطن این چشم‌انداز نظری و بالینی است که به این کتاب منطقی بنیادی و همین‌طور حسی از تازگی و خلاقیت می‌بخشد. البته عبور از مرزها به این طریق، مخاطراتی دارد، این کار نویسنده را در معرض نقد نویسندگانی از حوزه‌های دیگر قرار می‌دهد، اما هانا سیگل مشتاق است که به این خطر تن بدهد.

منطق این کتاب بسیار روشن است؛ در آغاز، هانا سیگل خواننده را با نظریه‌ی رویای فروید آشنا می‌کند و مثال‌های بالینی خود را ذکر می‌کند. ضمن این کار ناچار می‌شود درنگی کند و درباره‌ی یکی از اصلی‌ترین وجوه رویا و رویایی صحبت کند، یعنی فانتزی ناخودآگاه، که در نگرش کلاین مبنای همه‌ی فعالیت‌های ذهنی و عاطفی است. در این جا او آزادانه میان ایده‌های فروید و ملانی کلاین حرکت می‌کند، و فانتزی را نه تنها به رویاها بلکه به تفکر فروید درباره‌ی حرکت از اصل لذت به اصل واقعیت مرتبط می‌کند و این دومی را به ایده‌های کلاین درباره‌ی حرکت از موضع اسکیزونید-پارانونید به موضع افسرده‌وار پیوند می‌زند.

از این رو، در نظر سیگل بحث فانتزی در درک ما از رویاها اساسی و ضروری است، اما اگر درباره‌ی نمادگرایی بناندیشیم، یعنی حوزه‌ای که او از سال ۱۹۵۷ در آن سهمی مهم و به‌ویژه بدیع داشته، این بحث هم ناتمام خواهد بود. او در فصل مربوط به نمادگرایی خواننده را با ایده‌هایی که فروید مطرح می‌کند، و توسط جوتز بسط می‌یابد و همین‌طور ایده‌های کلاین و تکمله‌ی خودش بر اندیشه‌ی کلاین که آن را شرح و بسط داده، آشنا می‌سازد. او میان آن‌چه یکسان‌پنداری نمادین و نمادگرایی حقیقی می‌نامد تفاوت قائل می‌شود و نشان می‌دهد که اولی مبتنی است بر عملکرد موضع اسکیزونید-پارانونید و خصوصاً استفاده‌ی قدرتمندانه از همانندسازی فرافکنانه. او تمایز میان یکسان‌پنداری نمادین و شکل‌گیری واقعی نماد را روشن می‌کند و نشان می‌دهد که دومی تنها در موضع افسرده‌وار می‌تواند رخ دهد. در فصل مربوط به «فضای ذهنی و عناصر نمادگرایی» سیگل آن را در برخی جزئیات با نظریه‌ی تفکر بیون مرتبط می‌کند. بحث و استدلال در این بخش، بسیار تازه و جدید و در عین حال دشوارتر است، اما وضوح داده‌های مربوط به شرح حال هر مراجعه‌کننده در فهم معنا به خواننده کمک می‌کند. در این فصل از مشکلات آگویی که نمی‌تواند در معنای معمول کلمه رویا بیند درک عمیق‌تری به دست می‌آوریم. فصل مربوط به «رویا و آگو» به جنبه‌های بیمارگونه‌ی رویایی اختصاص یافته، که در آن‌ها جنبه‌های عینی و ملموس غلبه می‌یابند. او رویاهایی را توصیف می‌کند